

2

UNIVERSITET
PÅ SØRLANDET

Kristiansand er en av Norges yngre byer, grunnlagt i 1641 av kong Christian IV, som så de store naturlige betingelser for en by nettopp på dette sted, med ypperlige havnemuligheter og nære forbindelser med kontinentet. I dag vet vi hvor forutseende han var.

Kristiansand er nå den femte i rekken av norske byer, sentret for vår sydligste landsdel, med tallrike og moderne kommunikasjoner i alle retninger, både til sjøs og til lands, med et blomstrende næringsliv, vel utbygde sosiale institusjoner av alle slag og et kulturliv som har betydning for et større distrikt.

UNIVERSITETET PÅ SØRLANDET

INNHold:

	<i>SIDE:</i>
UNIVERSITET PÅ SØRLANDET	4
UNIVERSITETSBEHOVET	5
UNIVERSITETER I NORDSJØOMRADET	7
SØRLANDET	12
KOMMUNIKASJONER	12
BEFOLKNING	13
FRILUFTSLIV	16
NÆRINGS LIV	20
SKOLER OG INSTITUSJONER PÅ SØRLANDET	22
VIDEREGÅENDE SKOLER	22
POSTGYMNASIAL UTDANNING	24
INSTITUSJONER	26
UNIVERSITETET PÅ SØRLANDET	31

UNIVERSITETSKOMITEEN FOR SØRLANDET:

Formann:

Sverre Walter Rostoft,
Kristiansand

Nestformann:

Harald Thorsen, Arendal

Medlemmer:

Helge Bergstad, Kristiansand
Gunnar Dannevig, Hisøy
Odd Chr. Fiane, Åmli
Hallgeir Furnes, Kristiansand
Halvor Vegard Hauge,
Kristiansand
Gunnar Kvaale, Bygland
Arne Mosfjeld, Kristiansand
Gerd Nilsen, Kristiansand
Arne Sudland, Lista
Fredrik Werring, Kristiansand
Jørgen Øslebø, Kristiansand

Rektor Gunnar Brøvig, Søgne, som
døde i oktober 1965, var aktivt med-
lem av Universitetskomiteen for
Sørlandet.

ARBEIDSUTVALG:

Formann:

Sverre Walter Rostoft,
Kristiansand

Nestformann:

Harald Thorsen, Arendal
Odd Chr. Fiane, Åmli
Hallgeir Furnes, Kristiansand
Halvor Vegard Hauge,
Kristiansand

SEKRETÆR:

Lars Aase, Tveit
Sekretariatets adresse:
Postboks 394, Kristiansand S.

Lay-out og tegninger ved
reklamekonsulent Henry O. Ugland

Trykk:
Fridtjof Salvesens Trykkeri,
Mandal

UNIVERSITET PÅ SØRLANDET

IDÉEN ER 200 ÅR GAMMEL

Tanken om et universitet på Sørlandet er snart 200 år gammel. Alt i 1771 pekte Johan Ernst Gunnerus, den kjente biskopen i Trondhjem stift, på at Kristiansand ville være en høvelig universitetsby, og at «adskillige i Jylland have nærmere hertil end til København». Kristiansand ble i slutten av det 18. og begynnelsen av det 19. århundre ved flere anledninger nevnt som mulig universitetsby i kongeriket Danmark—Norge, og da som et alternativ til Kristiania eller byer på det danske fastland.

Kristiansand Museum ble stiftet i 1828. Det har ned gjennom tidene gjort en betydelig innsats på det kulturelle område. I oktober 1960 tok rektor ved Kristiansand Katedralskole, dr. philos. Halvor Vegard Hauge, opp tanken om å bygge ut undervisning på universitetsnivå i Kristiansand. Han satt den gang som formann i styret for Kristiansand Museum. Den 23. oktober 1961 oppnevnte styret et utvalg som skulle arbeide for et universitet på Sørlandet. Utvalget arbeidet med følgende større saker:

1. *Undervisning fram til forberedende prøver* i samarbeid med Universitetet i Oslo. Denne undervisning begynte i 1962. Den ble da lagt til Kristiansand Katedralskole.
2. *Opprettelse av en humanistisk avdeling ved Kristiansand Museum* i tillegg til den naturhistoriske avdeling. Den nye avdelingen ble opprettet i 1964.
3. *Opprettelse av et Fransk Institutt* i tilknytning til Universitetet i Strasbourg, som i mange år har vært aktivt med i samarbeidet om den norsk-franske sommerskole i Kristiansand. Et Fransk Institutt vil i tilfelle kunne gi undervisning fram til fransk mellomfag.
4. *Universitetsundervisning i Kristiansand* i samarbeid med Universitetet i Oslo. Utvalget har lagt fram en konkret plan om undervisning i realfag og filologiske fag for ca. 500 studenter. Planen er avhengig av nybygg for Kristiansand Museum på Gimle, og av hel eller delvis utnyttelse av det militære området på Gimlemoen. Utvalget mener at et framtidig universitet for Sørlandet bør ligge i Gimle-området, nær Kristiansand sentrum.

Etter å ha arbeidet med universitetsplanene for Sørlandet i et par år, mente Styret for Kristiansand Museum at det burde oppnevnes en offisiell Universitetskomité for Sørlandet. Det ble gjort i 1963. Universitetskomitéen har representanter fra Kristiansand kommune, Aust-Agder fylke og Vest-Agder fylke.

Universitetskomitéen for Sørlandet arbeider for et fullt utbygd universitet i Kristiansand. Den er oppmerksom på at universitetsutbyggingen i Oslo, Bergen, Trondheim og Tromsø må ha høyeste prioritet i de nærmeste år. I mellomtiden er en selvsagt interessert i å utbygge videre den universitetsundervisning som nå er begynt i Kristiansand, og også i å få opprettet videregående undervisning på «college»-nivå på Sørlandet. Men Komitéens endelige mål er et fullt utbygd universitet. Universitetskomitéen for Sørlandet håper at denne publikasjonen kan bidra til å nå det mål en har satt seg.

UNIVERSITETSBEHOVET

I tiåret 1955—65 er tallet på norske studenter mer enn tredoblet: fra nesten 6.000 i 1955 til ca. 20.000 i 1965. I tillegg til dette har vi årlig hatt ca. 3.000 studenter i utlandet. I 1970-åra må en trolig regne med 30.000—40.000 studenter, omkring 1985 65.000—85.000. Det er flere årsaker til stigningen i antall studenter ved våre universiteter og høyskoler:

1. Årskullene er blitt større. I 1955 var det ca. 40.000 19-åringer, i 1965 ca. 60.000.
2. Flere ungdommer tar examen artium. I 1955 tok ca. 10 % av årskullet examen artium, i 1965 ca. 20 %. I 1970—80-åra må en regne med at 30—40 % av årskullet vil ta examen artium. I 1950 var det ca. 4.500 artianere, i 1960 ca. 5.700, i 1965 vel 12.000.
3. Flere artianere begynner å studere. I 1955 begynte vel 40 % av artianerne å studere. Det tilsvarende tall er nå over 50 %.

I dagens samfunn er utdanning og forskning like viktig som arbeidskraft, råstoffer og kapital. Velstandsutviklingen avhenger mer enn noe annet av vitenskapens, og da særlig naturvitenskapens landevinninger. Det er våre universiteter og høyskoler som på en særlig måte tar vare på og viderefører våre vitenskapelige tradisjoner. Utbyggingen av disse institusjoner må tilgodeses både kvantitativt og kvalitativt. De må bygges ut både med tanke på utdanning og forskning. På den ene side er det økende behov for spesialisering, på den annen side er det også et spørsmål om felles kulturelt grunnlag.

Investeringer i utdanning og forskning er investeringer i menneskelig utvikling og vekst. Vi har grunn til å glede oss over den interesse ungdommen viser for å skaffe seg den høyeste utdanning vårt samfunn kan by dem. Siktepunktet må være å skaffe gode studiemuligheter for alle i vårt eget land.

Universitetet i Oslo var vårt eneste universitet gjennom hele det 19. og fram til midten av det 20. århundre. I etterkrigsåra har vi fått Universitetet i Bergen, og det foreligger nå planer om universiteter i Trondheim og Tromsø. Universitetskomitéen for Sørlandet har ment at det også vil være behov for en videre universitetsutbygging, og at Kristiansand bør bli vår femte universitetsby. Komitéen er blitt bestyrket i sitt syn etter at det i august 1965 ble oppnevnt en departemental komité — den såkalte *Ottosen-komité* — som blant annet skal utrede spørs-

målet om ny universitets- og høyskolekapasitet ut over Oslo, Bergen, Trondheim og Tromsø. I forbindelse med oppnevningen av denne komité har Kirke- og undervisningsdepartementet pekt på følgende:

«Det er en meget viktig komité som skal begynne sitt arbeid. Dens mandat er temmelig vidtgående. Komitéen skal foreslå tiltak som kan føre til best mulig utnyttelse av studietid og studiekapasitet for videre avlastning av universiteter og høyskoler med hensyn til elementær undervisning. Videre skal den utrede behovet og formene for utdanning for artianere som kan være alternativ til mer langvarige studier ved universiteter og høyskoler. Endelig skal komitéen utrede behovet på lengre sikt for universitets- eller høyskolekapasitet, også ut over den det er naturlig å bygge opp i Oslo, Bergen, Trondheim og Tromsø — og komme med forslag til lokalisering av eventuelle nye institusjoner. I denne sammenheng skal også vurderes de kapasitetsbehov som springer ut av lærestedenes ansvar for etterutdanning.»

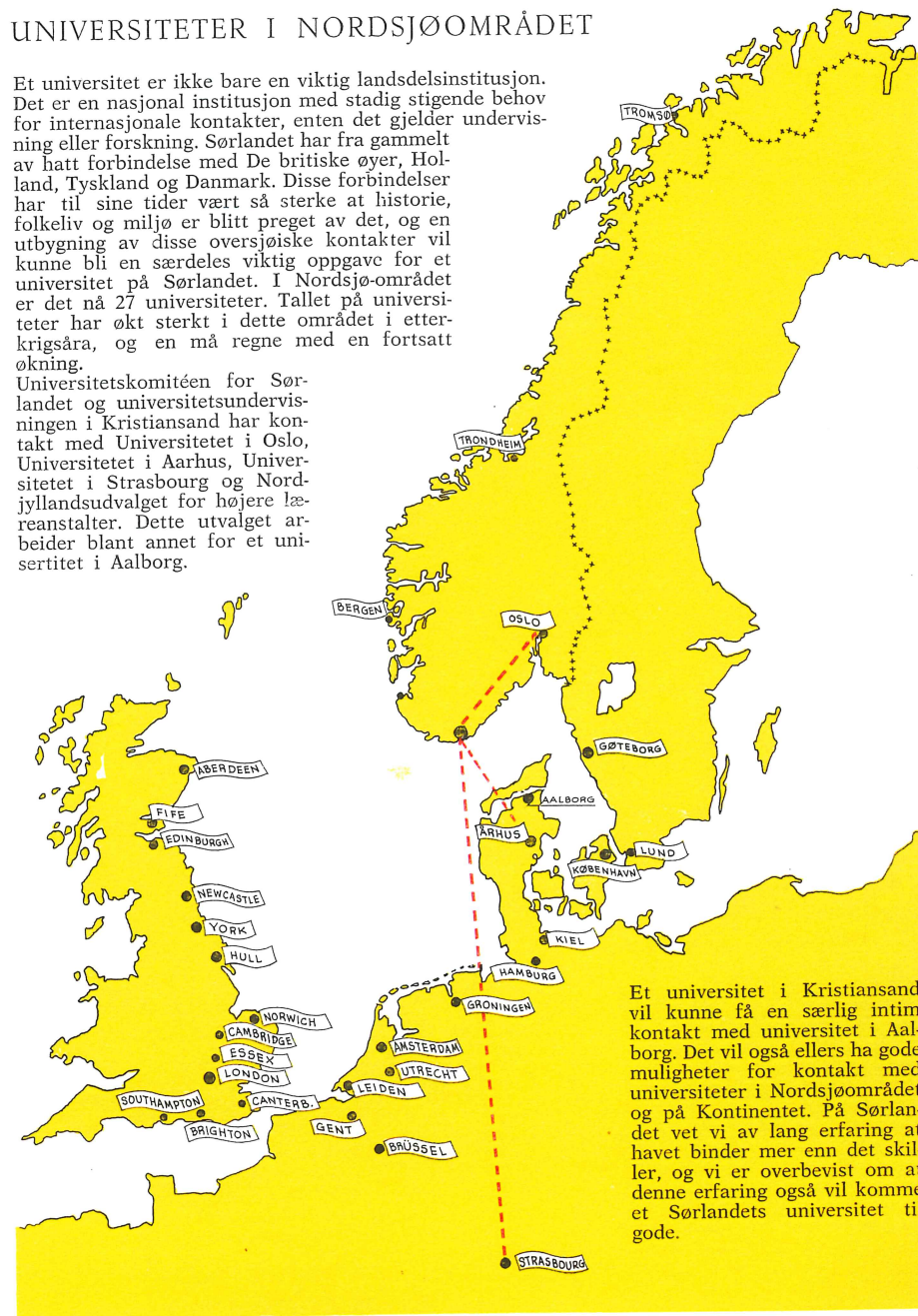
Universitetskomitéen for Sørlandet vil understreke at det i dag er og i framtida vil bli et stadig stigende behov for *en organisert etterutdanning*. En slik utdanning vil komme i tillegg til den ordinære førstegangsutdanning, og den vil etter hvert bli en meget viktig oppgave for våre universiteter og høyskoler. Etterutdanningen vil måtte dekke en rekke behov. En vil her særlig framheve betydningen av en organisert etterutdanning for lærere som arbeider ved våre ungdomsskoler og videregående skoler og folk i praktiske yrker: jurister, leger, ingeniører, økonomer, arkitekter, tannleger, veterinærer m. v. Uten den nødvendige etterutdanning vil resultatet fort kunne bli stagnasjon for den enkelte, selv om vedkommende har fått en solid førstegangsutdanning. Et samfunn i stadig utvikling og vekst trenger ledere som ikke bare er på høyde med sin egen samtid, men som også kan være med på å utforme og skape framtida.

Et universitet på Sørlandet vil kunne gi en effektiv avlastning både for Universitetet i Oslo og Universitetet i Bergen. Kristiansand har en sentral beliggenhet ved valg av ny universitetsby i Sør-Norge. Byen har videre en meget gunstig plassering når det gjelder kontakt med utlandet. I denne publikasjon vil en peke på de muligheter som er tilstede i denne by og i den landsdel den ligger med tanke på plassering av vårt 5. universitet der.

UNIVERSITETER I NORDSJØOMRÅDET

Et universitet er ikke bare en viktig landsdelsinstitusjon. Det er en nasjonal institusjon med stadig stigende behov for internasjonale kontakter, enten det gjelder undervisning eller forskning. Sørlandet har fra gammelt av hatt forbindelse med De britiske øyer, Holland, Tyskland og Danmark. Disse forbindelser har til sine tider vært så sterke at historie, folkeliv og miljø er blitt preget av det, og en utbygning av disse oversjøiske kontakter vil kunne bli en særdeles viktig oppgave for et universitet på Sørlandet. I Nordsjø-området er det nå 27 universiteter. Tallet på universiteter har økt sterkt i dette området i etterkrigsåra, og en må regne med en fortsatt økning.

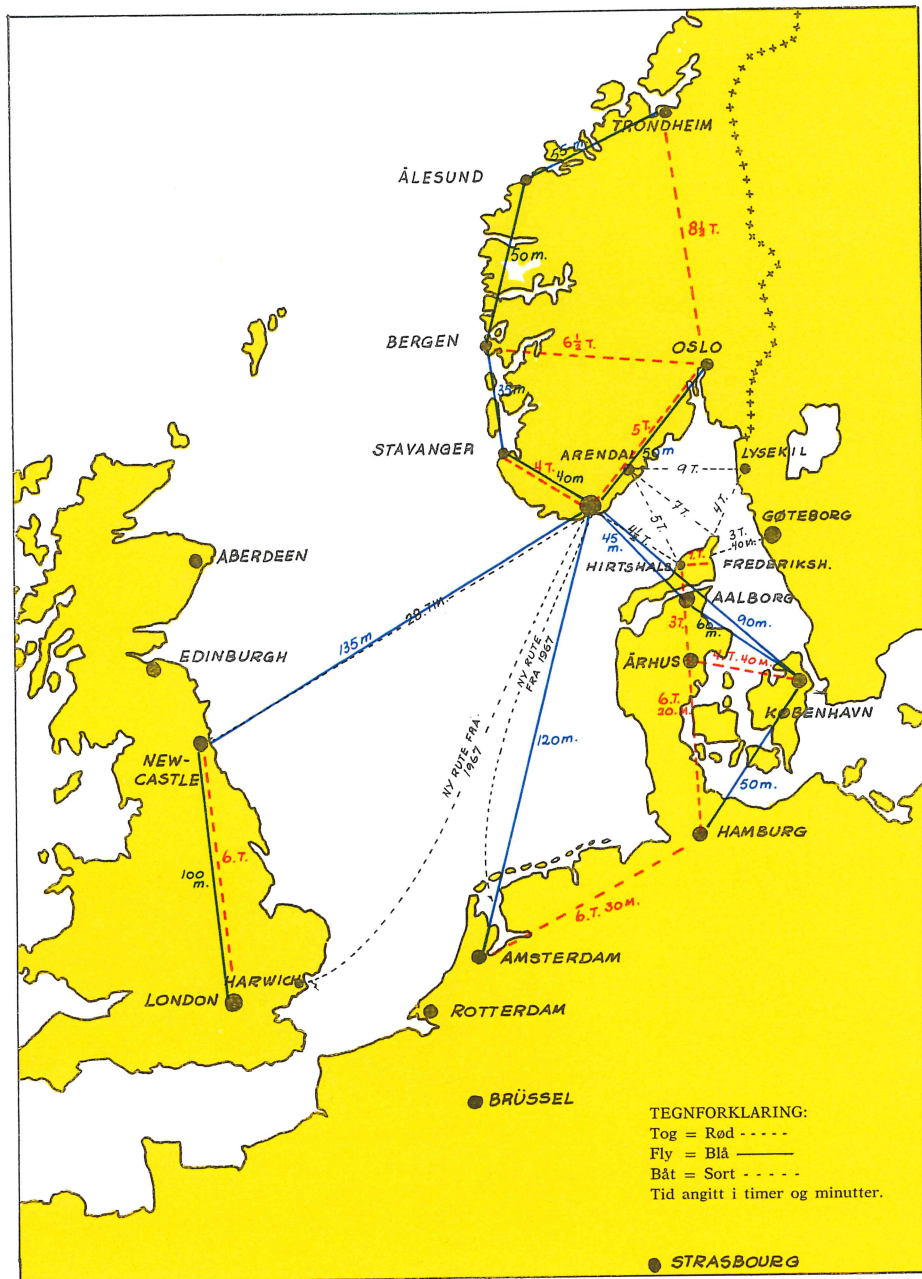
Universitetskomitéen for Sørlandet og universitetsundervisningen i Kristiansand har kontakt med Universitetet i Oslo, Universitetet i Aarhus, Universitetet i Strasbourg og Nordjyllandsudvalget for høyere læreanstalter. Dette utvalget arbeider blant annet for et universitet i Aalborg.

Et universitet i Kristiansand vil kunne få en særlig intim kontakt med universitetet i Aalborg. Det vil også ellers ha gode muligheter for kontakt med universiteter i Nordsjøområdet og på Kontinentet. På Sørlandet vet vi av lang erfaring at havet binder mer enn det skiller, og vi er overbevist om at denne erfaring også vil komme et Sørlandets universitet til gode.

REISETIDER I NORDSJØOMRÅDET

REISERUTER I NORDSJØOMRÅDET

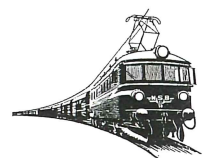

SØRLANDET

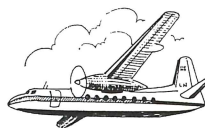
KOMMUNIKASJONER

De lave dalførene og kystområdene på Sørlandet er knyttet sammen av et godt utbygd vegnett. Innover i landet er det vegsamband med Telemark og Setesdal. Den nye Setesdalsvegen fra Kristiansand og nordover er en viktig gjennomgangsveg. Størst biltrafikk er det likevel på E18, den nye Europaveg eller Sørlandske hovedveg, som den ofte kalles. På E18 kan en fort komme med bil fra Østlandsområdet eller Rogaland til Sørlandet. På strekningen Porsgrunn—Arendal—Kristiansand—Flekkefjord er det sammenhengende bilrute-trafikk.

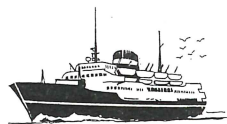
Sørlandsbanen, som går lenger inne i landet, kommer bare ut til kysten ved Kristiansand. Med Sørlandsbanen er det god forbindelse fra Kristiansand til Stavanger, Arendal, Skien—Porsgrunn-området, Drammen og Oslo.

I Kristiansand ligger jernbanestasjonen og den nye rutebilstasjonen nær havneområdet, slik at det er grei korrespondanse med buss — båt — bane. Kjevik flyplass, som er blitt utvidet i 1965, ligger bare 20 minutters kjøring fra sentrum. Fly- og båt-forbindelsene med Kristiansand er blitt sterkt utvidet i de senere år.

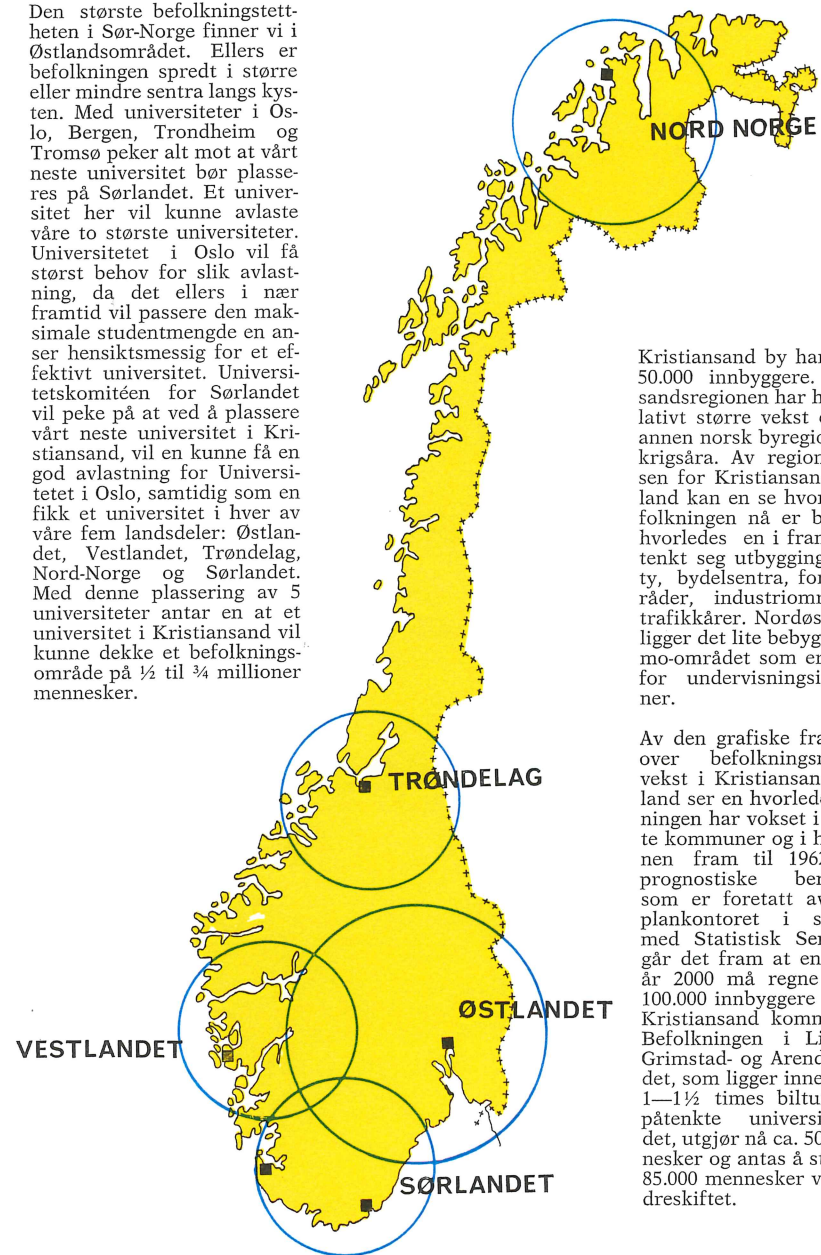
Med fly er det daglig og direkte ruter til Oslo, til Stavanger og videre til Bergen, Ålesund og Trondheim (Kyrtruta). Med utlandet er det daglig flyforbindelse til Aalborg—København—Hamburg. Videre er det flyruter direkte til Amsterdam, Newcastle og London. Kjevik flyplass anløpes av fly fra SAS, SAFE, KLM og DAN-AIR.

Med båt er det nå størst trafikk mellom Sørlandet og Jylland. Kristiansands Dampskipsselskap har flere ruter Kristiansand—Hirtshals og Arendal—Hirtshals. Selskapet har med sine ferjer en døgnkapasitet på 800 biler og 6.000 passasjerer. Fra Arendal er det også båtforbindelse med Sverige. Fred. Olsen Lines anløper Kristiansand i ruten Oslo—Newcastle. Fra 1967 av skal dette selskapet opprette direkte ferjeforbindelse mellom Kristiansand—Harwich og Kristiansand—Amsterdam. Den Norske Amerikalinje anløper Kristiansand med sine båter. Kristiansand utvikler seg til å bli vår hovedinnfallsport for trafikk til og fra Kontinentet.

BEFOLKNING

Den største befolkningstettheten i Sør-Norge finner vi i Østlandsområdet. Ellers er befolkningen spredt i større eller mindre sentra langs kysten. Med universiteter i Oslo, Bergen, Trondheim og Tromsø peker alt mot at vårt neste universitet bør plasseres på Sørlandet. Et universitet her vil kunne avlaste våre to største universiteter. Universitetet i Oslo vil få størst behov for slik avlastning, da det ellers i nær framtid vil passere den maksimale studentmengde en anser hensiktsmessig for et effektivt universitet. Universitetskomiteén for Sørlandet vil peke på at ved å plassere vårt neste universitet i Kristiansand, vil en kunne få en god avlastning for Universitetet i Oslo, samtidig som en fikk et universitet i hver av våre fem landsdeler: Østlandet, Vestlandet, Trøndelag, Nord-Norge og Sørlandet. Med denne plassering av 5 universiteter antar en at et universitet i Kristiansand vil kunne dekke et befolkningsområde på $\frac{1}{2}$ til $\frac{3}{4}$ millioner mennesker.

Kristiansand by har nå over 50.000 innbyggere. Kristiansandsregionen har hatt en relativt større vekst enn noen annen norsk byregion i etterkrigsåra. Av regionplanskissen for Kristiansand og omland kan en se hvorledes befolkningen nå er bosatt, og hvorledes en i framtida har tenkt seg utbyggingen av city, bydelsentra, forstadsområder, industriområder og trafikkarer. Nordøst for city ligger det lite bebygde Gimle-området som er velegnet for undervisningsinstitusjoner.

Av den grafiske framstilling over befolkningsmengdens vekst i Kristiansand og omland ser en hvorledes befolkningen har vokset i de enkelte kommuner og i hele regionen fram til 1962. Av de prognostiske beregninger, som er foretatt av Regionplankontoret i samarbeid med Statistisk Sentralbyrå, går det fram at en omkring år 2000 må regne med ca. 100.000 innbyggere i den nye Kristiansand kommune. Befolkningen i Lillesand—Grimstad- og Arendals-området, som ligger innenfor $\frac{1}{2}$ —1—1½ times biltur fra det påtenkte universitetsområdet, utgjør nå ca. 50.000 mennesker og antas å stige til ca. 85.000 mennesker ved århundreskiftet.

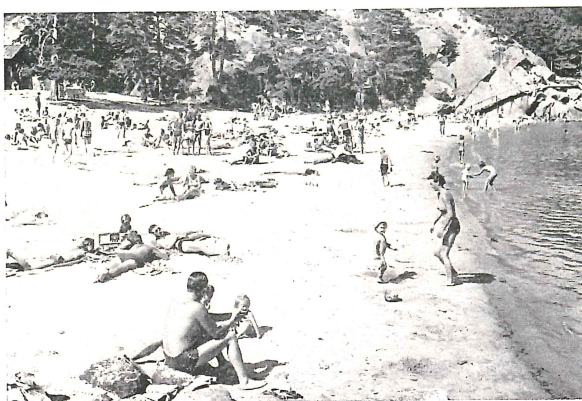
FRILUFTSLIV

Ved valg av sted og tomt for et universitet må det legges stor vekt på rekreasjonsmulighetene for studenter og universitetspersonale. Dette er en side ved universitetsplanleggingen som burde ha vært viet større oppmerksomhet tidligere.

Et universitet plassert i Gimle-området ved Kristiansand ville få en ideell beliggenhet. Det ville bli liggende nær bykjernen samtidig som en fritt ville kunne planlegge utbyggingen for de enkelte faktulteter, studentby og velferdsbygninger, parkeringsplasser og idrettsanlegg i et småkupert terreng med sletteområder, skogkledd heier og små innsjøer. Her ville det være mulig å skape et særegent anlegg i nær kontakt med naturen, og med fri adgang for studentene til skoger og heier videre innover i et ideelt turterreng.

Ikke langt fra Gimle-området ligger Kristiansand Stadion, med gode trenings- og konkurransemuligheter, og Idrettshallen, et større innendørsanlegg. Ytterst i Kvadraturen, med utsikt mot Nordsjøen, ligger den nye Svømmehallen, et av landets fineste svømmeanlegg. Svømmehallen er et saltvannsbad. Den har et hovedbasseng med stupetårn og 500 sitteplasser, bowlinghall og kafeteria.

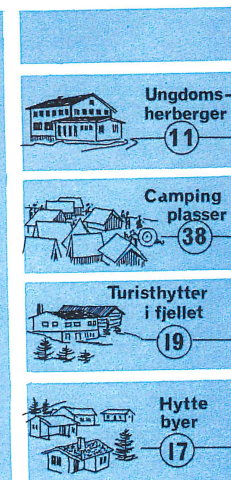
Sørlandskysten har vel mer enn noe annet gjort Sørlandet kjent som et friluftseldorado. Kystlinjen har sine spesielle idyller: lune vikar, småøyer, badestrender, kystbyer og tett-

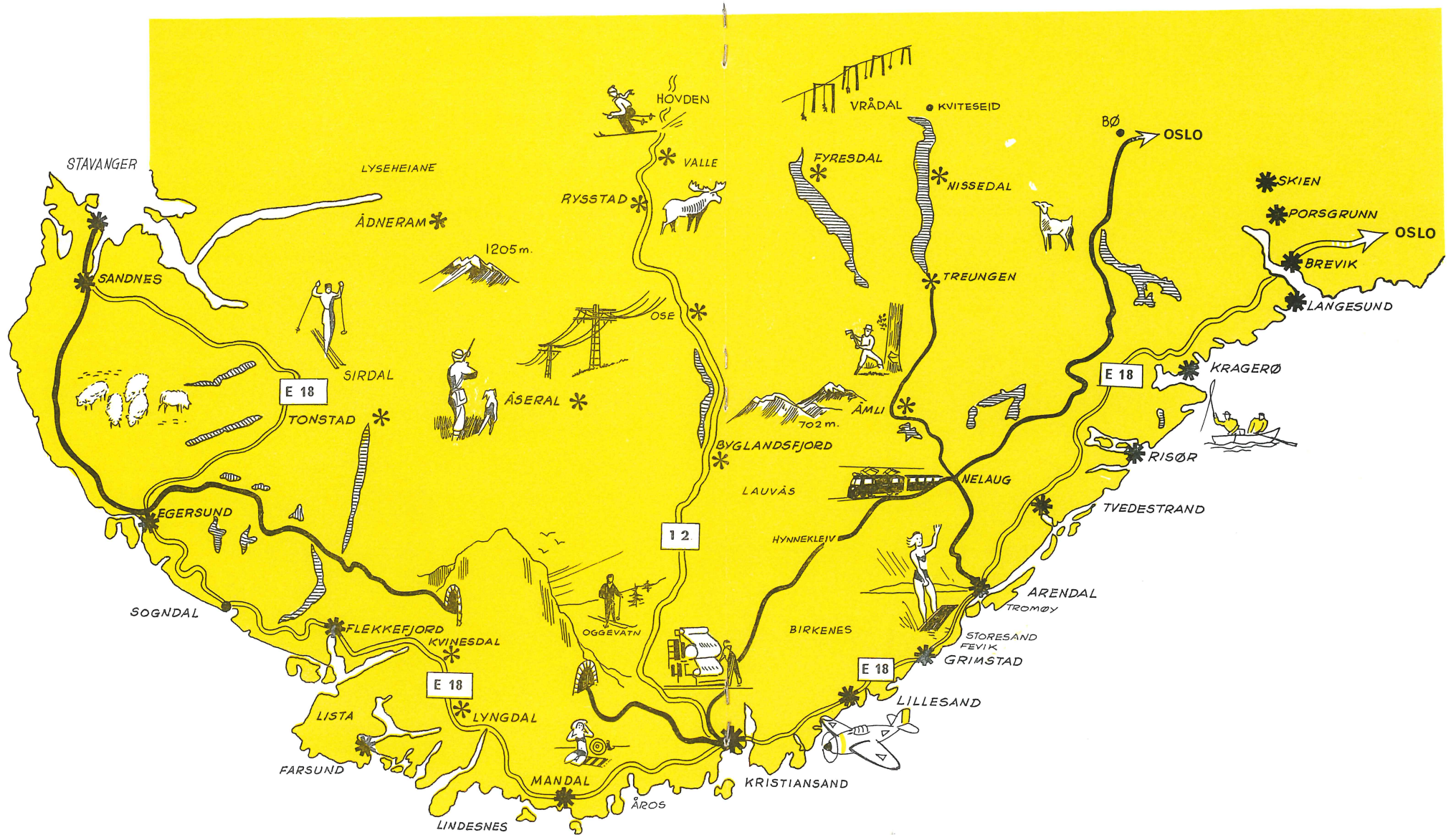
bebyggelser med en særmerkt arkitektur. Sørlandet var i seilskutetiden den ledende sjøfartslandsdel, og seilskutetidens bo-settingsstruktur med trange gater og hvitmalte hus vendt mot havn og brygge preger fortsatt landsdelen.

Kystlinjen har likevel bare en del av landsdelens rekreasjonsmuligheter. Innlandet med sine daler og heier gir gode muligheter for sport og friluftsliv. Et nett av bygdeveier vever sammen de små og ofte isolerte bygdesamfunn. Høyfjellet ligger bare et par timers kjøring fra kysten. Det er mange utfartssteder i de forskjellige dalførene og fjellområdene: Sirdalen, Kvinesdalen, Lyngdalen, Mandalen med Åseral, Setesdalen, Tovdal, Gjøvdal og Åmli, Vest-Telemark. På Sørlandet er det 128 hoteller og pensjonater, 11 ungdomsherberger, 38 registrerte campingplasser, 19 turisthytter og 17 hyttegrender.

<i>Hoteller og pensjonater:</i>	<i>Antall:</i>
Kragerødistriktet	7
Risørdistriktet	2
Tvedestrandsdistriktet	7
Arendalsdistriktet	8
Grimstaddistriktet	7
Lillesandsdistriktet	7
Kristiansandsdistriktet	22
Setesdalsdistriktet	24
Mandalsdistriktet	12
Farsundsdistriktet	12
Flekkefjordsdistriktet	20
<hr/>	
I ALT 128	

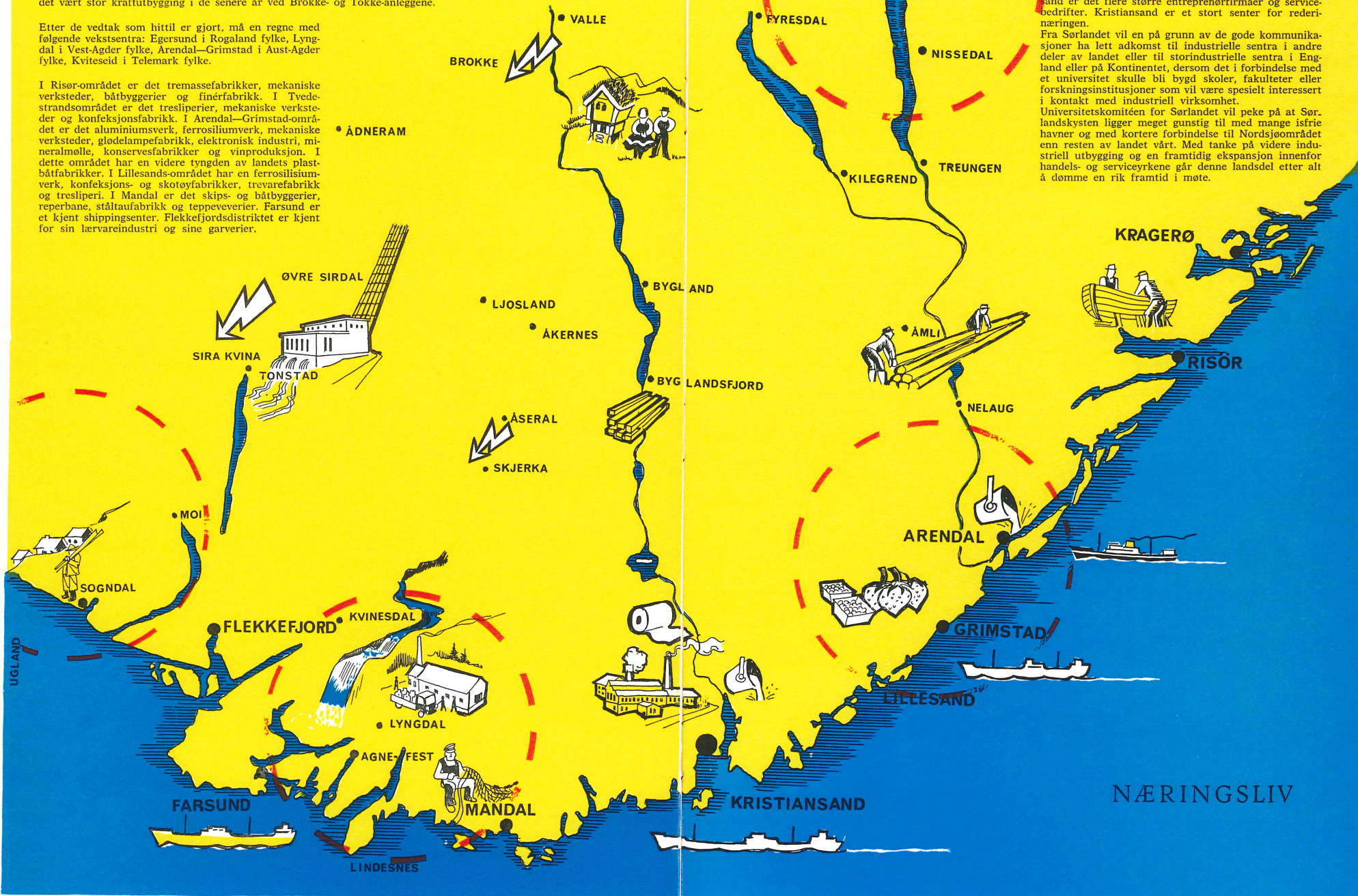
FRILUFTSLIV PÅ SØRLANDET

Sørlandet har en velutviklet industri og en ekspanderende shipping-virksomhet i tillegg til handel og fiske, jord-, skog og hagebruk. Kraftutbyggingen er meget stor. Sira-Kvina-anlegget, som nå er under full utbygning, vil bli Norges største kraftanlegg. Det vil kunne skaffe elektrisitet til kraftkrevende storindustri. I den vestlige delen av Vest-Agder fylke er det således avgjort at det skal bygges et stort aluminiumsverk. I Setesdal og Vest-Telemark har det vært stor kraftutbygging i de senere år ved Brokke- og Tokke-anleggene.

Etter de vedtak som hittil er gjort, må en regne med følgende vekstsentra: Egersund i Rogaland fylke, Lyngdal i Vest-Agder fylke, Arendal—Grimstad i Aust-Agder fylke, Kviteeid i Telemark fylke.

I Risør-området er det tremassefabrikker, mekaniske verksteder, båtbyggerier og finerfabrikk. I Tvedestrandsområdet er det tresliperier, mekaniske verksteder og konfeksjonsfabrikk. I Arendal—Grimstad-området er det aluminiumsverk, ferrosiliumverk, mekaniske verksteder, glødelampfabrikk, elektronisk industri, mineralmølle, konserverfabrikker og vinproduksjon. I dette området har en videre tyngden av landets plastbåtbyggerier. I Lillesands-området har en ferrosiliumverk, konfeksjons- og skotøyfabrikker, trevarefabrikk og tresliperi. I Mandal er det skips- og båtbyggerier, reperbane, ståltaufabrikk og teppeveverier. Farsund er et kjent shippingsenter. Flekkefjordsdistriktet er kjent for sin lærvareindustri og sine garverier.

Kristiansanddistriktet har likevel en stor del av den industrielle virksomhet på Sørlandet: Mekanisk verksted, nikkelverk, aluminiumsverk, elektrokjemisk industri, papirfabrikk, finer- og sponplatefabrikk, jernstøperi, tobakksfabrikker, tekstilfabrikker. I Kristiansand er det flere større entreprenørfirmaer og servicebedrifter. Kristiansand er et stort senter for rederi-næringen.

Fra Sørlandet vil en på grunn av de gode kommunikasjonene ha lett adgang til industrielle sentra i andre deler av landet eller til storindustrielle sentra i England eller på Kontinentet, dersom det i forbindelse med et universitet skulle bli bygd skoler, fakulteter eller forskningsinstitusjoner som vil være spesielt interessert i kontakt med industriell virksomhet.

Universitetskomiteen for Sørlandet vil peke på at Sørlandskysten ligger meget gunstig til med mange isfrie havner og med kortere forbindelse til Nordsjøområdet enn resten av landet vårt. Med tanke på videre industriell utbygging og en framtidig ekspansjon innenfor handels- og serviceyrkene går denne landsdel etter alt å dømme en rik framtid i møte.

SKOLER OG INSTITUSJONER PÅ SØRLANDET

VIDEREGÅENDE SKOLER

Det er ca. 60 videregående skoler av forskjellige slag spredt ut over hele Sørlandet, de fleste langs med kysten.

I Risør-distriktet er det gymnas, yrkesskole og husflidskole. I Tvedestrand-distriktet er det gymnas, landbruksskole og folkehøgskole. I Arendals-distriktet er det mange videregående skoler: gymnas,

to yrkesskoler, tre maritime skoler, handelsskole og husmorskole. De maritime skoler i Arendal har et av landets flotteste sjømannsskoleanlegg, med maskinistiskole, navigasjons- og radioskole, kokk- og stuertskole. I Grimstad-distriktet er det gymnas, teknisk fagskole, handelsskole og hagebruksskole. I Grimstad skal det bygges en ny 3-årig teknisk skole for Sørlandet. Skolen ventes å komme i gang i 1967. Dette blir en meget viktig institusjon for utdanning av teknisk personale. I Lillesands-distriktet er det husmorskole og folkehøgskole.

I de indre kommunene på Sørlandet er det et gymnas og en statsrealskole som det er planer om å gjøre om til idretts-

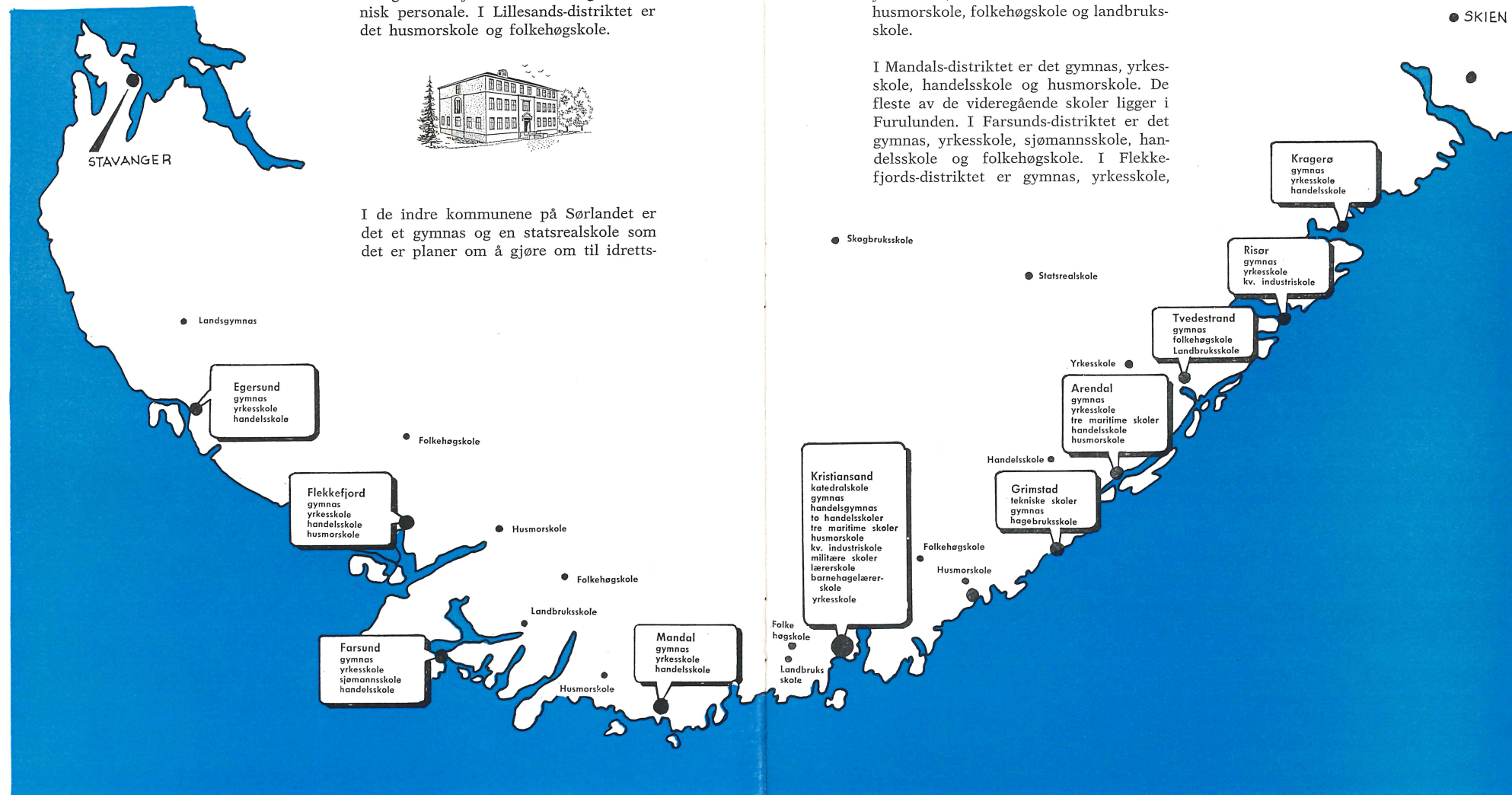
gymnas. En stor del av ungdommen fra landdistriktene på Sørlandet søker gymnasene på Bø og Bryne.

I Kristiansands-distriktet er det mange videregående skoler: katedralskole, gymnas, handelsgymnas, tre maritime skoler, yrkesskole, handelsskole, husflidskole, husmorskole, folkehøgskole og landbruksskole.

I Mandals-distriktet er det gymnas, yrkesskole, handelsskole og husmorskole. De fleste av de videregående skoler ligger i Furulunden. I Farsunds-distriktet er det gymnas, yrkesskole, sjømannsskole, handelskole og folkehøgskole. I Flekkefjords-distriktet er gymnas, yrkesskole,

handelsskole, husmorskole og folkehøgskole. Det er planer om å samle de videregående skoler til et stort skoleanlegg på Uenes, like utenfor Flekkefjord sentrum.

Gymnasene er av særlig interesse i forbindelse med et universitet. En skal derfor gi en mer detaljert omtale av gymnasene på Sørlandet.

GYMNAS

I 6. og 7. eksamenskreter, som omfatter gymnasene på Sørlandet, er det i alt 11 gymnas. I Kristiansand er det dessuten et handelsgymnas. Mange gymnasiaster fra Sørlandet søker som tidligere nevnt gymnasene på Bryne eller Bø. Universitetskomitéen for Sørlandet har innhentet materiale til oppgave over antall uteksaminerte studenter i tida 1945—1965 og prognose over antall artianere fram til 1968 ved de gymnas som tabellen omfatter.

ANTALL STUDENTER

Gymnas	1945	1950	1955	1960	1965	1966	1967	1968
Bø gymnas	0	12	24	62	107	135	138	ca. 140
Kragerø gymnas	11	9	16	15	45	69	54	54
Risør gymnas	0	2	3	11	5	36	42	37
Tvedestrand gymnas	0	12	11	21	28	36	42	37
Arendal gymnas	49	57	37	62	107	105	125	146
Grimstad gymnas (Dahlske)	0	0	11	18	40	37	53	60
Kristiansands Handelsgymnasium	—	—	15	26	44	39	46	41
Kristiansand Katedralskole	75	139	64	89	145	181	200	193
Oddernes gymnas	0	0	0	46	84	109	114	150
Hornnes gymnas	30	27	26	26	56	46	55	51
Mandal gymnas	20	34	24	33	42	56	94	86
Farsund gymnas	16	7	0	14	28	44	53	45
Flekkfjord gymnas	14	8	25	9	35	49	42	51
I alt	215	187	256	432	766	942	1058	ca. 1100

En legger merke til at økningen i antall uteksaminerte studenter var liten i tida 1945—1955. I tida 1955—1965 er antall uteksaminerte studenter ved de gymnas det her gjelder økt fra 256 til 766, dvs. en tredobling. I 1970 må en regne med ca. 1300 uteksaminerte studenter fra de ovenfor nevnte skoler.

POSTGYMNASIAL UTDANNING

De institusjoner på Sørlandet som gir postgymnasial utdanning, ligger i Kristiansand. Ved disse institusjoner er det årlig ca. 800 studenter.

KRISTIANSAND OFF. LÆRERSKOLE

er en av våre største og mest moderne lærerskoler. Det er ca. 500 elever ved skolen, som har flere forsøksklasser og videregående linjer enn noen annen lærerskole.

SØRLANDETS BARNEHAGELÆRERSKOLE

er inntil videre en fylkeskommunal institusjon. Skolen utdanner barnehagelærere.

UNIVERSITETSUNDERVISNINGEN VED KRISTIANSAND KATEDRALSKOLE

Høsten 1962 begynte Kristiansand Katedralskole i samarbeid med Universitetet i Oslo undervisning fram til forberedende prøver i filosofi og latin. Høstsemesteret 1963 ble undervisningen utvidet, slik at den også omfattet forberedende prøve i gresk og forkursene i matematikk. Immatriculering, forelesninger og eksamen er lagt til Kristiansand. Foruten lokale lærerkrefter har det vært forelesere fra Universitetet i Oslo og Universitetet i Aarhus. Matematikkundervisningen er etter lokalt initiativ utvidet slik at det nå er mulig å lese fram til matematikk 20 punkter.

Antall studenter som har tatt forberedende prøver i Kristiansand.

1962	Høstsemester:	15
1963	Vårsemester:	43
1963	Høstsemester:	41
1964	Vårsemester:	40
1964	Høstsemester:	45
1965	Vårsemester:	57
1965	Høstsemester:	54

DEN NORSK-FRANSKE SOMMERSKOLE

Den norsk-franske sommerskole i Kristiansand har vært i drift i 15 år. Fram til 1962 ble den ledet av *Alliance Française, Section de Kristiansand*. Siden 1962 har den vært drevet av Kristiansand Museum, med økonomisk støtte av Utenriksdepartementets kontor for kulturelt samkvem med utlandet, Kristiansand kommune og foreningen Norvège—France. Lektor Fredrik Werring har gjennom alle år ledet sommerskolen. Sommerskolen har bidratt til å stimulere utviklingen av et franskinteressert miljø i Kristiansand, å gjøre denne by til et samlingssted for interesse for fransk i Norge og å knytte varige forbindelser med franske universitetsmiljøer. Særlig har forbindelsen med Universitetet i Strasbourg vist seg å være sterk, og mange professorer og universitetslærere ved dette universitet har forelest ved sommerskolen i Kristiansand. Det arbeides med opprettelse av et Fransk Institutt som vil kunne gi undervisning fram til fransk mellomfag.

KRISTIANSANDS HANDELSGYMNASIUM

I tillegg til økonomisk gymnas er det ett-årig sekretærskole for studenter ved denne skolen. I samarbeid med Norges Handelshøgskole drives det som ovenfor nevnt videregående merkantil utdanning på høgskolenivå. Kirke- og undervisningsdepartementet har ved flere anledninger pekt på at det i Kristiansand bør kunne utbygges en flerårig merkantil yrkesutdanning bygd på examen artium. I forbindelse med godkjenning av romprogram for det nye handelsgymnasiet ble det således uttalt at en burde reservere arealer med tanke på denne videregående merkantile utdanning.

Det nye handelsgymnasiet er foreløpig kalkulert til 6 mill. kr. Det skal bygges nær Gimle gård, utenfor den militære del av Gimle-området. Når handelsgymnasiet kommer over i nye bygninger, vil det være mulig å utvide den postgymnasiale merkantile utdanning i Kristiansand.

ANNEN POSTGYMNASIAL UNDERVISNING

De tre siste somrene har det vært et sommerkurs fram til grunnfagseksamen i *kroppøving* i Kristiansand. Pedagogisk Seminar har de to siste somrene hatt *fagmetodiske sommerkurs* i Kristiansand. Kursene har vært åpne for deltakere fra hele landet. Ved Kristiansand off. lærarskole har det i flere år vært et ett-årig kurs i *spesialpedagogikk* for lærere. Kurset tilsvarer første avdeling ved Statens spesiallærerskole.

Den postgymnasiale utdanning som er i gang i Kristiansand viser tydelig at det allerede i dag på flere områder er et sterkt behov for universitetsundervisning og kortere yrkesutdanning på «college»-nivå. Universitetskomiteen for Sørlandet mener at den universitets- og høyskoleundervisning som er i gang på disse områder, må utvides betraktelig, og at en allerede fra begynnelsen av bør planlegge den videre utbygging ut fra det syn at det skal være et universitet på Sørlandet.

INSTITUSJONER

KRISTIANSAND MUSEUM

Kristiansand Museum ble stiftet i 1828 av en rekke framsynte og begavede embetsmenn som hadde sitt virke i Kristiansand. Muséet skulle være en vitenskapelig institusjon som samtidig arbeidet for folkeopplysningen i distriktet. Kristiansand Museum har en Humanistisk og en Naturhistorisk avdeling. Det er tilsatt konservator i zoologi. Muséet har sine lokaler i Folkebiblioteket og på Gimle gård. Det arbeides nå med planer om full overføring av Muséets bibliotek og samlinger til Gimleområdet. Muséet har i alt 5 samlinger: zoologisk, botanisk, geologisk, numismatisk og etnografisk samling.

Kristiansand Museum har dels alene og dels i samarbeid med andre institusjoner arrangert foredrag i folkeopplysningens tjeneste. I de senere år har det utgitt et par verdifulle publikasjoner: «Christiansands Beskrivelse» av Nicolai Wergeland og «Kristiansand Museum 1828—1963» av Gerhard Kjellevoid.

Kristiansand Museum er medlem av Norske Naturhistoriske Muséers Landsforbund. Etter initiativ fra Muséet er det opprettet Sørlandsavdelinger av Norsk Botanisk Forening og Norsk Zoologisk Forening.

VEST-AGDER FYLKESMUSEUM

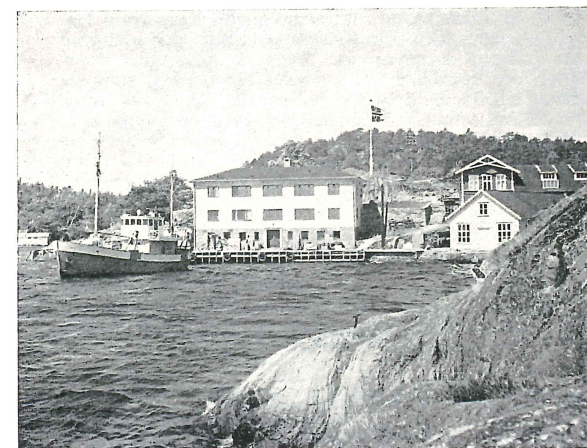
Kristiansands Folkemuseum, som ble opprettet i 1903, ble i 1952 omdannet til Vest-Agder Fylkesmuseum. Muséet har ca. 25 bygninger på Kongsgård, like utenfor Kristiansand sentrum. Friluftsanlegget omfatter følgende enheter: «Bygaden», Setesdalstunet, Vest-Agder-tunet. Det er egne utstillingsbygninger. Muséet har helt siden det ble startet sett det som en viktig oppgave å ta vare på bygninger og innbo fra Setesdalen, slik at mest mulig av den særegne Setesdalskulturen kunne bli bevart for kommende slekter.

AUST-AGDER MUSÉET

Aust-Agder-Muséet, som også omfatter Arendal Museum, er et av landets eldste muséer. Det ble stiftet i 1832 og har siden 1950 vært kulturhistorisk fylkesmuseum for Aust-Agder. Muséet holder til på Langsæ gård i Arendal i bygninger som er oppført i 1956 og 1965. Aust-Agder-Arkivet har også lokaler på Langsæ. Ved Muséet er det ansatt fylkeskonservator og konservator I. Aust-Agder-Muséet har en verdifull samling oldsaker, sjøfartsavdeling med hovedvekt på seilskipstiden, samlinger til belysning av bygde- og bykultur i Aust-Agder fylke i perioden 1600—1900, foruten en numismatisk avdeling. I terrenget ved Langsæ gård er det oppsatt 3 eldre våningshus fra kystbygdene. På Merdøy, like utenfor Arendal, er det skjærgårdsmuseum. Eiendommen Merdøgaard ble innkjøpt til dette formål i 1930.

STATENS BIOLOGISKE STASJON FLØDEVIGEN

Stasjonen har status som fiskeribiologisk stasjon for Skagerak-området. Den har 11 stillinger, hvorav 3 for vitenskapelig utdannet personell.

Statens biologiske stasjon, Flødevigen.

Stasjonen har et moderne laboratorium med spesialutstyr for undersøkelser på fiskeriforskningens område. Blant annet disponeres spesielle forsøksakvarier med utstyr for automatisk kontroll av temperaturen. Forøvrig har stasjonen sitt eget bibliotek med en rikholdig samling fiskerilitteratur.

Ellers er det et stort anlegg for klekking av torsk yngel, idet en driver med utsetting av yngel for derved å øke torskbestanden i fjordene på Skagerakkysten. Likeså er det anlegg for klekking og oppdrett av hummer.

Til anleggene på land hører tre store saltvannsbassenger med tilhørende pumper og rørledninger. De nyttes til forsøk av ulik art.

Stasjonen disponerer et moderne forskningsfartøy på 55 tonn brutto. Dette er utstyrt for gjennomføring av såvel rent vitenskapelige undersøkelser som mer praktiske fiskeforsøk med trål og annen redskap.

KRISTIANSAND DYREPARK

Kristiansand Dyrepark ligger ved E 18, ca. 10 km fra bysentret. Parken er plassert i et skog- og fjellområde med vide arealer der det vil være mulig å oppleve norsk fauna i norsk natur.

Arbeidet med dyreparken ble påbegynt i 1963. Når dyreparken er utbygd, vil den være av interesse for skolene på Sørlandet.

Det er også grunn til å anta at den vil kunne få en viss betydning for en fremtidig zoologisk avdeling ved et universitet.

STATENS FORSØKSGARD LANDVIK

Forsøks garden i Landvik som ble opprettet i 1948, disponerer et areal på 188 da. Den har som hovedoppgave å arbeide med grønnsakavl, bæravl og annen intensiv produksjon, samt frøavl av grønnsaker og rotvekster. Det er 4 stillinger for personale med vitenskapelig utdanning.

STATSARKIVET I KRISTIANSAND

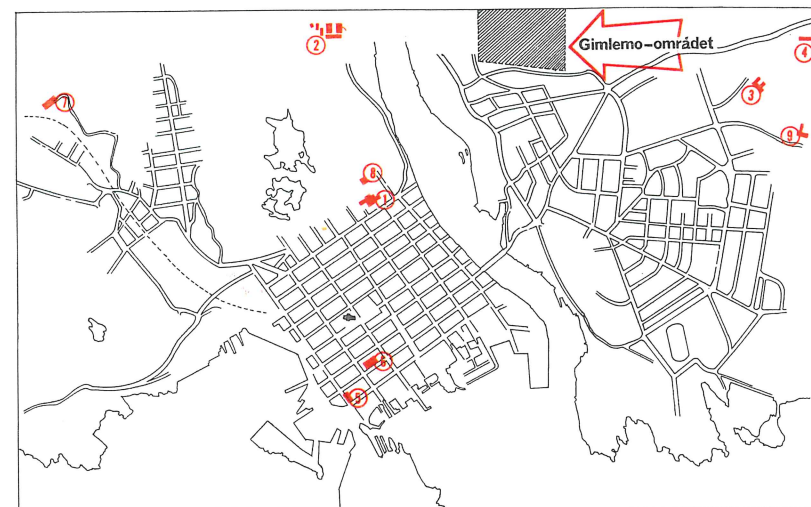
For 60 år siden kastet dikteren Vilhelm Krag fram tanken om eget arkiv for Kristiansand stift. Kristiansand stift omfattet de nåværende Telemark, Aust-Agder, Vest-Agder og Rogaland fylker. Agder Historielag, som ble stiftet i 1914, holdt tanken varm, og i 1935 ble Statsarkivet i Kristiansand åpnet. Der finner en embetsarkiver fra de to Agderfylkene, i noen utstrekning også fra Rogaland og Telemark fylker. Arkivet har en kapasitet på ca. 2.400 hyllemeter, egen lesesal og bibliotek med ca. 15.000 bind.

Det er nå planer om å bygge nytt statsarkiv.

Agder Historielag er et av de eldste lokalhistoriske lag i landet vårt. Gjennom mer enn 50 år har det utført et stort lokalhistorisk arbeid, slik at det nå finnes en rikholdig lokalhistorisk litteratur med bl. a. bygdebøker for de fleste kommuner på Sørlandet.

KRISTIANSAND FOLKEBIBLIOTEK

Kristiansand Folkebibliotek, som også er sentralbibliotek, har 150 lesesalplasser og 100.000 bind. Biblioteket ligger i Kvadraturen.

SYKEHUS

Med tanke på opprettelse av et medisinsk fakultet i tilknytning til et universitet i Kristiansand har Universitetskomiteén for Sørlandet også innhentet opplysninger om sykehus, klinikker, behandlingsheim m. v. på Sørlandet. Det er i alt ca. 30 institusjoner med ca. 2.000 sengeplasser, av disse halvparten i Kristiansand. Det er 3 større sykehus på Sørlandet:

Aust-Agder sentralsjukehus, Arendal, har nå 224 plasser, og vil, når det omkring 1970 er fullt utbygd, ha ca. 450 plasser. Det vil da ha følgende avdelinger:

- Kirurgisk avdeling
- Medisinsk avdeling
- Gynekologisk og obst. avdeling
- Røntgenavdeling
- Operasjonsavdeling
- Sentrallaboratorium
- Akutt avdeling
- Øre-, nese-, hals-avdeling
- Hørselssentral
- Barneavdeling
- Psykiatrisk avdeling.

Eg psykiatriske sykehus, Kristiansand, er blitt sterkt utbygd i de senere år og har nå 450 sengeplasser.

Sentralsykehuset i Kristiansand har nå 265 sengeplasser og følgende avdelinger:

Kirurgisk avdeling
Gynekologisk avdeling
Overlege for anestesi og blodbank
Medisinsk avdeling
EEG laboratorium
med overlege i nevrologi.
Medisinsk-kjemisk laboratorium
med egen overlege
Røntgenavdeling
Lungeavdeling
Poliklinikk for barne- og ungdoms-
psykiatri.

Sentralsykehuset er planlagt utbygd videre: I første rekke kommer fødeavdeling og utvidelse av gynekologisk, kirurgisk og medisinsk avdeling, tilsammen 180 nye sengeplasser. Det videre program omfatter øre-, nese- og hals-avdeling, øye-avdeling, barne-avdeling og avdeling for hudsykdommer, tilsammen ytterligere ca. 120 senger. Det er også regnet med sykepleieskole. En har tidligere regnet med ca. 550 sengeplasser ved full utbygging. Generalplanen for utbygging av Sentralsykehuset er ennå ikke endelig fastlagt. Den sterke befolkningsøkning i Kristiansand-distriktet taler for en generalplan med ca. 800 sengeplasser.

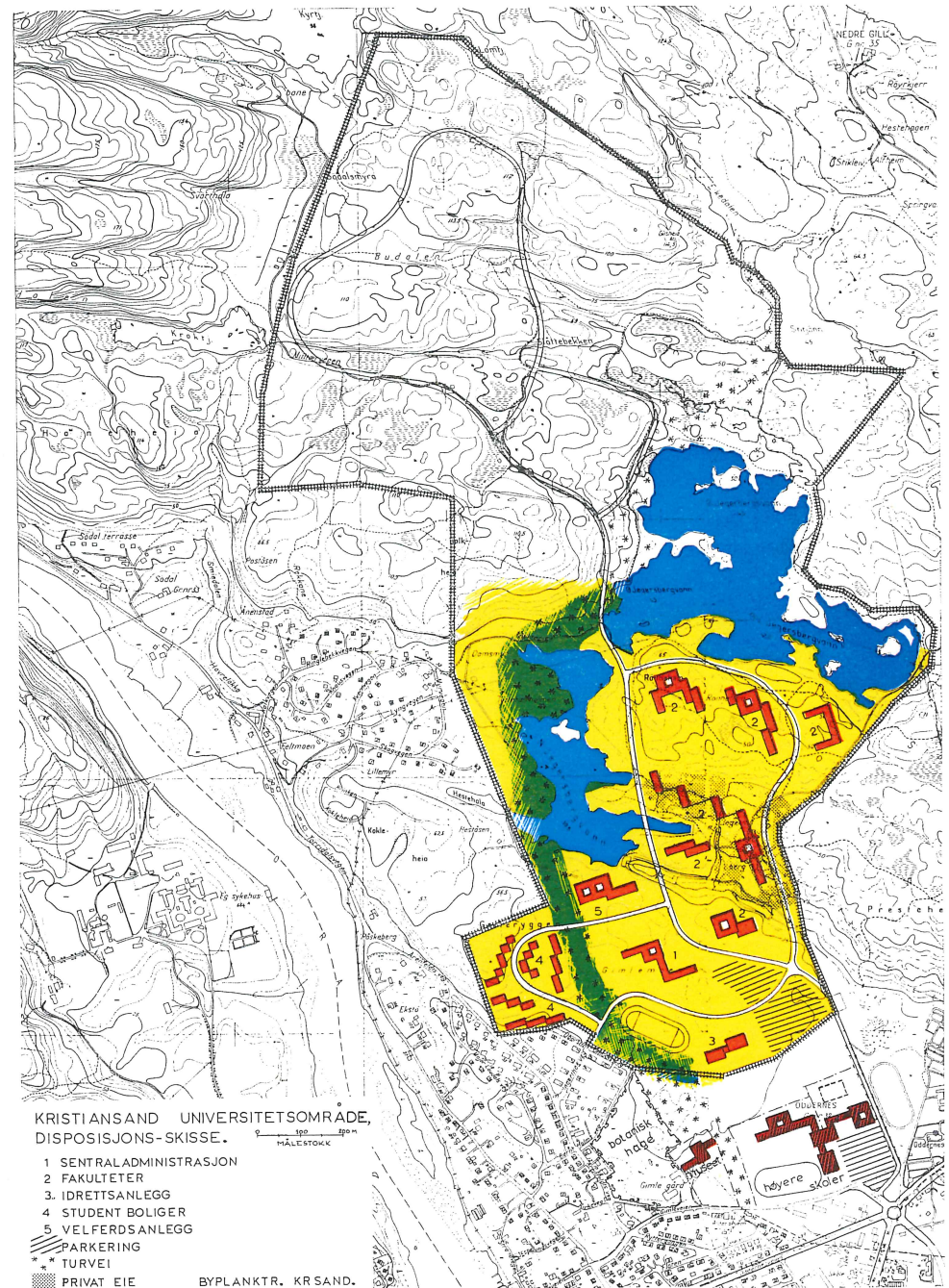
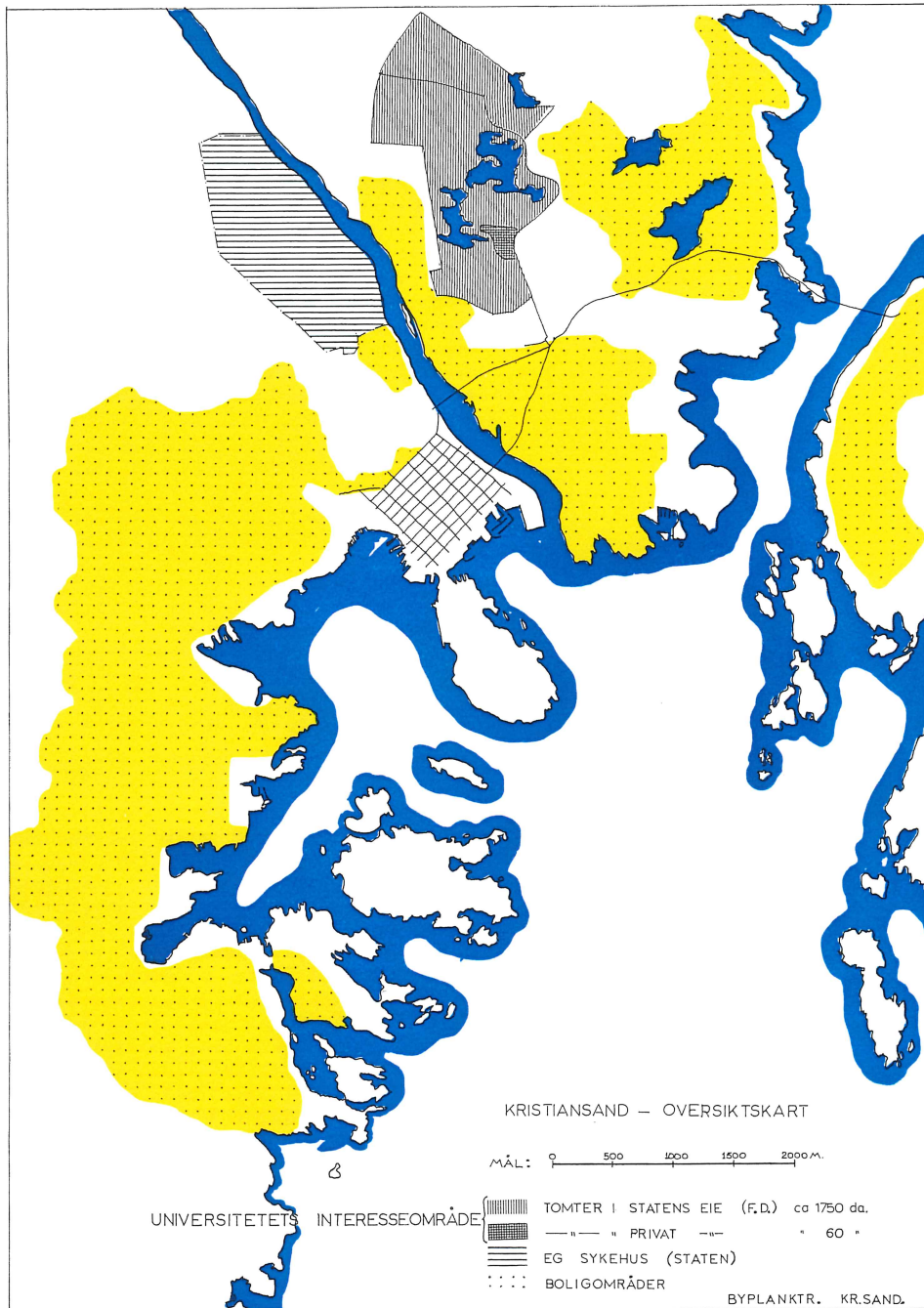
UNIVERSITETET PÅ SØRLANDET

TOMT

Universitetskomitéen for Sørlandet har som tidligere nevnt festet seg ved Gimleomo-området som det beste stedet for et framtidig universitet på Sørlandet. Det meste av dette området eies av staten. På Gimlemoen er det nå ekserserplass. Området ligger sentralt til. Omkring selve ekserserplassen er det bebyggelse og turterreng for byens befolkning. Gimlemo-området er stort nok for et framtidig universitet. Om nødvendig kan det skaffes et sammenhengende areal på 1.000 da eller mer. Området ligger nær bysentret. Det ligger sentralt til i forhold til flyplass, jernbanestasjon, havn. Det ligger lagelig til enten en kommer reisende østfra eller vestfra. Når en ser på rekreasjonsmulighetene, må en si at dette området har en helt ideell beliggenhet. Hvis det mot formodning skulle vise seg umulig å få disponere Gimlemo-området til universitetsområde, vil Kristiansands-distriktet kunne skaffe andre tomtmuligheter. En må da ut i en avstand av 5—10—15 km fra bysentret.

UTVIDELSE AV UNIVERSITETSUNDERVISNINGEN

Det er ønskelig å utvide universitetsundervisningen i Kristiansand slik at en kan få et mer allsidig utdanningstilbud. Universitetskomitéen for Sørlandet vil særlig peke på behovet for undervisning fram til grunnfagsnivå i humanistiske fag og realfag. Det er en reserve av høyt utdannet personale med vitenskapelige kvalifikasjoner som allerede er bosatt i distriktet, og som må antas å være meget interessert i å undervise på et høyere plan enn de nå får anledning til. Ved å sette igang undervisning fram til grunnfagsnivå i humanistiske fag og realfag vil en kunne få utnyttet denne reserve av mulige universitetslærere, samtidig som en kunne knytte nye universitetslærere til distriktet. En vil anse det som en stor fordel om en slik undervisning kunne foregå i nært samarbeid med Universitetet i Oslo, slik at dette universitetet stod for driften og kunne gi den nødvendig garanti for undervisningens kvalitet. Universitetskomitéen for Sørlandet vil arbeide videre med og siden legge fram en konkret plan for hvorledes en kan tenke seg den videre utbygging av et universitet på Sørlandet.

For å kunne utgi denne publikasjon har Universitetskomiteén for Sørlandet måtte be om hjelp, og nedenfor nevnte bedrifter og institusjoner har gitt oss økonomisk støtte som vi hermed takker for.

ARENDA SMELTEVERK A/S EYDEHAVN	DEN NORSKE CREDITBANK LILLESAND
AUST-AGDER FYLKE	DEN NORSKE CREDITBANK MANDAL
BIRKELAND FABRIKKER A/S BIRKELAND	DEN NORSKE CREDITBANK LYNGDAL
BRØVIG TH., SKIPSREDERI FARSUND	FALCONBRIDGE NIKKELVERK A/S KRISTIANSAND
BÅTSERVICE VERFT A/S MANDAL	FARSUND OG OPLANDS BANK A/S FARSUND
CHRISTIANS SANDS SPAREBANK KRISTIANSAND	FARSUND SPAREBANK FARSUND
DEN NORSKE CREDITBANK RISØR	FLEKKEFJORD SPAREBANK FLEKKEFJORD
DEN NORSKE CREDITBANK TVEDESTRAND	HANSEN-TANGENS REDERI KRISTIANSAND
DEN NORSKE CREDITBANK ARENDA	HUNSFOS FABRIKKER VENNESLA
DEN NORSKE CREDITBANK GRIMSTAD	HØIE FABRIKKER A/S KRISTIANSAND

For å kunne utgi denne publikasjon har Universitetskomitéen for Sørlandet måtte be om hjelp, og nedenfor nevnte bedrifter og institusjoner har gitt oss økonomisk støtte som vi hermed takker for.

HAANES REDERI A/S KRISTIANSAND	NORGES MAKRELLAG S/L KRISTIANSAND
KRISTIANSAND KOMMUNE	NORGESPLASTER A/S KRISTIANSAND
KRISTIANSANDS MEKANISKE VERKSTED A/S KRISTIANSAND	NORTON NORGE A/S LILLESAND
KRISTIANSAND OG OPLANDS PRIVATBANK A/S KRISTIANSAND	ODDERNES SPAREBANK KRISTIANSAND
KVINESDAL SPAREBANK KVINESDAL	SPARESKILLINGSBANKEN KRISTIANSAND
LILLESAND SPAREBANK LILLESAND	SØGNE OG GREIPSTAD SPAREBANK SØGNE
LYNGDAL SPAREBANK LYNGDAL	SØRLANDSBANKEN A/S KRISTIANSAND
MANDAL SPAREBANK MANDAL	VANSE SPAREBANK VANSE
MOSVOLD SHIPPING CO. A/S KRISTIANSAND	VENNESLA SPAREBANK VENNESLA
NEDENES SPAREBANK ARENDAL	VEST-AGDER FYLKE